

POSTANOWIENIE

Dnia 11 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Kazimierz Jaśkowski (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSA Agata Pyjas-Luty

w sprawie ze skargi [...] "G." Sp. z o.o. Spółki Komandytowo-Akcyjnej w G.
na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]
w sprawie I ACa [...],
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 11 marca 2014 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

[...] „G.” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowo-akcyjna z siedzibą w G. w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki wniosła o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt I ACa [...] toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w [...], oraz o przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 20.000 zł i zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że w przedmiotowej sprawie nieuzasadniona zwłoka nastąpiła w następujących okresach: 1/ od przekazania akt sprawy z Sądu Okręgowego w G. do Sądu Apelacyjnego w [...] (co miało miejsce w dniu 8 maja 2012 r.) do wyznaczenia pierwszego terminu rozprawy przez Sąd

Apelacyjny w [...] (w dniu 13 września 2012 r. wyznaczony został termin na dzień 16 października 2012 r.); 2/ od rozprawy, która odbyła się w dniu 27 listopada 2012 r., do dnia wniesienia niniejszej skargi, w którym to okresie Sąd Apelacyjny w [...] nie zdołał w sposób skuteczny wezwać biegłego M.J. na rozprawę, co implikowało niemożliwość dalszego prowadzenia sprawy, jak również odroczył rozprawę wyznaczoną na dzień 18 września 2013 r. z uwagi na chorobę sędziego sprawozdawcy, bez wyznaczenia zastępstwa.

Skarżący wskazał, że postępowanie w niniejszej sprawie toczy się od dnia 13 sierpnia 2007 r., kiedy to wpłynął pozew do Sądu Okręgowego w G.. Jego przedmiotem jest spór dotyczący zwrotu ceny sprzedaży pompy do cementu. Po ponad trzech latach prowadzenia postępowania, w dniu 25 października 2010 r., powód złożył skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu toczącym się przed Sądem Okręgowym w G. bez nieuzasadnionej zwłoki, na skutek czego Sąd Apelacyjny w [...], popierając częściowo argumentację skarżącego, stwierdził przewlekłość postępowania w tej sprawie oraz przyznał skarżącemu od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w G. kwotę 8.000 zł. W dniu 7 listopada 2011 r. Sąd Okręgowy w G. wydał w sprawie wyrok uwzględniający powództwo w całości. Powyższy wyrok został zaskarżony przez pozwanego. Złożona przez niego w dniu 22 grudnia 2011 r. apelacja została jednak powodowi doręczona dopiero w dniu 18 kwietnia 2012 r. Akta sprawy sądowej ostatecznie przekazano z Sądu Okręgowego w G. do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 8 maja 2012 roku. Pierwszy termin rozprawy apelacyjnej wyznaczono na dzień 16 października 2012 r. Podczas pierwszej rozprawy Sąd postanowił dopuścić dowód z uzupełniających ustnych opinii biegłych. Zarządzeniem z dnia 26 października 2012 r. Sąd wyznaczył kolejny termin rozprawy na 27 listopada 2012 r., na który wezwani zostali obaj biegli. Na terminie stawił się i został przesłuchany jeden z biegłych, drugi z biegłych nie stawił się. Sąd Apelacyjny postanowił odroczyć rozprawę i w dniu 3 stycznia 2013 r. skierował do biegłego, który nie stawił się uprzednio na rozprawę, zobowiązanie wskazania, czy do wydania opinii w przedmiocie wad pompy koniecznym jest przygotowanie pompy do uruchomienia, czy też możliwe jest wydanie opinii na podstawie oględzin pompy bez jej uruchomienia, a także jaki jest orientacyjny koszt uruchomienia

pompy. Zobowiązanie Sądu nie zostało przez biegłego podjęte. W dniu 11 lutego 2013 r. ponownie skierowano do biegłego zobowiązanie, które również powróciło dwukrotnie awizowane z adnotacją „nie podjęto w terminie”. Kolejne zobowiązanie Sąd skierował do biegłego dopiero w dniu 13 marca 2013 r., wysyłając przesyłkę na inny adres. Pismo zostało przez biegłego podjęte w dniu 19 marca 2013 r. Biegły odpowiedział w dniu 20 maja 2013 r. Zarządzeniem z dnia 18 czerwca 2013 r. Sąd wyznaczył termin kolejnej rozprawy na dzień 26 lipca 2013 r., ponownie wzywając biegłego. Biegły nie stawiał się na rozprawę i nie przedstawił żadnego usprawiedliwienia. Sąd Apelacyjny wyznaczył kolejny termin na dzień 18 września 2013 r., w dalszym ciągu nie podejmując żadnych działań dyscyplinujących biegłego, ograniczając się jedynie do jego ponownego wezwania. Wezwanie to Sąd skierował na niewłaściwy adres - adres, pod którym przez kilka miesięcy biegły nie podejmował korespondencji, mimo że Sądowi znany był adres, pod którym korespondencja była odbierana. Reasumując skarżący wskazał, że do dnia wniesienia przedmiotowej skargi Sąd Apelacyjny nie potrafił wyegzekwować od biegłego stawiennictwa na rozprawie i w zasadzie nie podjął żadnych czynności stanowiących reakcję na beczynność biegłego (nie zastosował żadnych środków przewidzianych prawem, mających na celu przymuszenie biegłego do stawiennictwa na rozprawie). Natomiast rozprawa wyznaczona przed Sądem Apelacyjnym w [...] na 18 września 2013 r. nie odbyła się ze względu na chorobę sędziego, o której pełnomocnik powoda został powiadomiony telefonicznie przez sekretariat Wydziału Cywilnego w dniu 17 września 2013 r. Zdaniem skarżącego, w toku postępowania doszło do prowadzenia postępowania w sposób opieszwały i jednocześnie do braku podjęcia skutecznych działań mających na celu wyegzekwowanie od powołanych w sprawie biegłych sądowych wykonania nałożonych na nich obowiązków. W konsekwencji tego, postępowanie w powyższej sprawie trwa zdecydowanie dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla jej rozstrzygnięcia, przy czym podkreślenia wymaga, że skarżący sygnalizował to wielokrotnie składając wnioski o przyspieszenie postępowania.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] wniósł o oddalenie skargi. Odnosząc się do wskazanych dwóch okresów, w których - w ocenie skarżącego - nastąpiła

nieuzasadniona zwłoka w rozpoznaniu sprawy, tj. od dnia przekazania akt sprawy z Sądu Okręgowego w G. do Sądu Apelacyjnego w [...] do wyznaczenia pierwszej rozprawy oraz od daty rozprawy, która odbyła się w dniu 27 listopada 2012 r., do dnia wniesienia skargi, podał, że akta sprawy wraz z apelacją pozwanej spółki i czterema zażaleniami stron na trzy różne postanowienia Sądu pierwszej instancji wpłynęły do Sądu Apelacyjnego 8 maja 2012 r. i jeszcze w maju Sąd Apelacyjny wydał postanowienia rozstrzygając zażalenia stron. Odnośnie natomiast drugiego ze wskazanych okresów, Prezes Sądu Apelacyjnego opisał szczegółowo kolejne czynności podejmowane przez Sąd celem ustalenia numeru telefonu i adresu biegłego, a także zrelacjonował rozmowy prowadzone z biegłym. Co się natomiast tyczy choroby sędziego sprawozdawcy, z powodu której odwołano termin rozprawy wyznaczony na dzień 18 września 2013 r., to niespodziewana choć krótkotrwała niedyspozycja sędziego prowadzącego sprawę nie uzasadniała decyzji o zmianie sędziego sprawozdawcy, a okres dwóch dni poprzedzający termin rozprawy uniemożliwiłby innemu sędziemu rzetelne, merytoryczne przygotowanie się do posiedzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.), ustawa ta reguluje zasady i tryb wnoszenia oraz rozpoznawania skargi strony, której prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki zostało naruszone na skutek działania lub bezczynności sądu lub prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze. W myśl ust. 2 tego artykułu przepisy ustawy stosuje się odpowiednio, gdy na skutek działania lub bezczynności sądu albo komornika sądowego doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia bez nieuzasadnionej zwłoki sprawy egzekucyjnej lub innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Celem skargi jest przeciwdziałanie trwającej przewlekłości, zaś jej funkcją - przede wszystkim wymuszenie nadania sprawie odpowiedniego, sprawnego biegu procesowego. Służy temu zarówno

samo stwierdzenie wystąpienia przewlekłości w postępowaniu (art. 12 ust. 2 ustawy), jak i możliwość zalecenia podjęcia przez Sąd rozpoznający sprawę co do istoty odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie (art. 12 ust. 3 ustawy), a także ewentualne przyznanie „odpowiedniej sumy pieniężnej” jako wstępnej (tymczasowej) rekompensaty (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, OSNP 2005 nr 5, poz. 71 i uchwała z 19 stycznia 2005 r., III SPP 113/04, OSNP 2005 nr 9, poz. 135 oraz postanowienie z dnia 8 lipca 2005 r., III SPP 120/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 102).

Akcentując cel ustawy o skardze na przewlekłość postępowania wypada zauważyć, że w polskim systemie prawnym obowiązek zorganizowania systemu jurysdykcyjnego tak, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach wynika przede wszystkim z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, według którego każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Obowiązek ten wynika także z art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm., dalej Konwencja), zgodnie z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej. Konwencja obowiązuje w polskim systemie prawnym jako część krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio, mając pierwszeństwo przed ustawą (art. 91 ust. 1 i 2 Konstytucji RP). Dlatego też, oprócz ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, należy uwzględniać art. 6 Konwencji, wraz z jego interpretacją dokonywaną przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej ETPC lub Trybunał).

W świetle orzecznictwa ETPC można wyróżnić cztery przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania: 1/ terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty, 2/ charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, 3/ znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień i 4/ zachowanie się stron, a

w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania (por. M. A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału). Kryteria te zostały transponowane do ustawy o skardze na przewlekłość postępowania w jej art. 2 ust. 2.

Stosownie do art. 2 powołanej ustawy, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy (ust. 1), przy czym dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty (ust. 2).

W judykaturze podkreśla się, że wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał wadliwie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 r., III SPP 8/12, LEX nr 1171299 i z dnia 2 marca 2012 r., KSP 1/12, LEX nr 1165252).

W orzecznictwie sądów administracyjnych zauważa się, że ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Pewna wskazówka wynika jednak z art. 14 ustawy, który stanowi, że ponowna skarga na przewlekłość postępowania w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy. Oznacza to, iż ustawodawca uznał za przewlekłe postępowanie, które trwa dłużej niż 12 miesięcy. Przy czym, jeżeli postępowanie trwa dłużej niż 12 miesięcy, nie oznacza to samo przez się, że nastąpiła przewlekłość postępowania w rozumieniu tej ustawy. Również w judykaturze Sądu Najwyższego za przejaw naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki uważa się wielomiesięczną (roczną) bezczynność sądu polegającą na niewyznaczeniu rozprawy, także rozprawy apelacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12

maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121; z dnia 14 marca 2007 r., III SPP 3/07, LEX nr 979621), jeśli nie zachodzą okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie. Nie dochodzi do przewlekłości postępowania apelacyjnego m. in. wtedy, gdy rozprawa nie zostaje wyznaczona niezwłocznie lub zostaje odroczone w celu przeprowadzenia dodatkowych dowodów, a ich zgromadzenie nie może nastąpić niezwłocznie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 77/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 346).

Zasadniczo o nieuzasadnionej zwłoce można mówić wówczas, gdy postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne do jej wyjaśnienia, uwzględniając ocenę terminowości i prawidłowości czynności sądowych, ale także charakter sprawy, zachowanie strony, a w szczególności strony, która zarzuca przewlekłość postępowania. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznawania wszystkich wniesionych spraw bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznawanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach. Szybkość orzekania nie może bowiem stanowić przeszkody we właściwym funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Ocena, czy wystąpiła przewlekłość postępowania, jest dokonywana na podstawie obiektywnych i ustawowych kryteriów, w odniesieniu do realiów faktycznych i prawnych danej sprawy.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy należy stwierdzić, że postępowanie toczące się przed Sądem Apelacyjnym w [...] pod sygn. akt I ACa [...], nie cechuje się nieuzasadnioną zwłoką w rozumieniu przepisów ustawy o skardze na przewlekłość. W okresie pięciu i pół miesiąca, które minęły od wpłynięcia akt do wyznaczonego terminu pierwszej rozprawy, Sąd Apelacyjny rozpoznał cztery zażalenia stron i w następstwie tego wydał trzy postanowienia w kwestiach formalnych. Co się tyczy drugiego ze wskazanych okresów, tj. od rozprawy, która odbyła się w dniu 27 listopada 2012 r., do dnia wniesienia przedmiotowej skargi w październiku 2013 r., w którym to okresie Sąd Apelacyjny w [...] nie zdołał w sposób skuteczny wezwać biegłego M. J. na rozprawę,

jak również odroczył rozprawę wyznaczoną na dzień 18 września 2013 r. z uwagi na chorobę sędziego prowadzącego sprawę, bez wyznaczenia zastępstwa, wypada podzielić argumentację Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] o niecelowości zmiany sędziego sprawozdawcy z powodu jego nagłej choroby na dwa dni przed terminem rozprawy. Jest to rzeczywiście krótki okres dla zapewnienia nowo wyznaczonemu sędziemu referentowi możliwości rzetelnego przygotowania się do sprawy. Odnosnie natomiast do działania mającego na celu wezwanie biegłego M. J. na rozprawę, trzeba podkreślić, że Sąd Apelacyjny podejmował w tym zakresie szereg czynności: 1/ zarządzeniem z dnia 20 grudnia 2012 r. sędzia sprawozdawca podjął decyzję o zwróceniu się do biegłego, który nie stawiał się na rozprawę w dniu 27 listopada 2012 r., o wskazanie, czy dla wydania opinii konieczne jest przygotowanie poddanej wcześniej oględzinom przez biegłego maszyny do uruchomienia, czy też będzie mógł wydać opinię bez uruchomienia maszyny; 2/ wobec zwrotu pisma sądowego adresowanego do biegłego, decyzją przewodniczącego wydziału z dnia 5 lutego 2013 r. nakazano sekretariatowi wydziału nie tylko ponowne wysłanie korespondencji do biegłego, ale także podjęcie próby ustalenia w rozmowie telefonicznej z biegłym odpowiedzi na pytania zawarte w zarządzeniu sędziego sprawozdawcy z dnia 20 grudnia 2012 r.; 3/ po ustaleniu numeru telefonu i adresu biegłego, przeprowadzono z nim rozmowę telefoniczną w dniu 13 marca 2013 r., w trakcie której biegły udzielił odpowiedzi na niektóre pytania zawarte w we wspomnianym zarządzeniu sędziego; 4/ wyznaczono termin rozprawy na 26 lipca 2013 r., na który biegły prawidłowo zawiadomiony nie stawiał się; 5/ wyznaczono kolejny termin rozprawy na 18 września 2013 r. Analizując przebieg postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] należy więc dojść do wniosku, że chociaż od dnia wpłynięcia akt sprawy do tego Sądu do dnia wniesienia niniejszej skargi upłynęło 17 miesięcy, to jednak postępowanie to nie jest dotknięte bezczynnością.

Nie podzielając zarzutów skargi, Sąd Najwyższy orzekł zatem o jej oddaleniu.